

İDARİ YARGIDA 6459 SAYILI KANUN DEĞİŞİKLİĞİ SONRASI KISMİ DAVA İHTİMALİ

*Possibility of Partial Lawsuit After
The Amendment of Law No. 6459 in Administrative Jurisdiction*

Halil YOLAL*

Özet

Özel hukuk yargılamasında düzenlenen dava türlerinden biri olan kısmi dava, aynı hukuki ilişkiden kaynaklanan alacağın veya hakkın tamamının ilk başta belirli bir kısmının talep edilerek dava açılmasıdır. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu zamanında da var olan ancak ilk kez açıkça Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 109 ile düzenlenen bu dava türü ile davacılar ilk davaya konu edilen kısım için aldıkları hükümle bir nevi ikinci açacakları davaya da tespit hükmünü dolaylı yoldan kurdurmuş olurlar. Bu şekilde özel hukukta açılan davalarda davacılar isterlerse ıslah imkanı ile ikinci bir dava açmaya gerek olmaksızın talep sonuçlarını artırma imkanlarına da sahiptir. İdari Yargılama Usulü Kanunu madde 2’de her ne kadar açıkça böyle bir dava yoluna yer verilmemişse de 6459 sayılı Kanun ile İdari Yargılama Usulü Kanunu madde 16/4’te yapılan değişiklikle yürürlüğe konulan tam yargı davalarında miktar artırım düzenlemesi, idari yargıda da zararın bir kısmının dava konusu edilmesi ve sonrasında miktarın artırılmasına imkan sağlamıştır.

Anahtar kelimeler: Kısmi davası, tam yargı davası, ıslah, miktar artırımı.

Abstract

Partial lawsuit, which is one of the types of lawsuits organized in private law proceedings, is the filing of a lawsuit by demanding a certain part of the entire claim or right arising from the same legal relationship. With this type of lawsuit, which existed at the time of the Code of Civil Procedure (No. 1086) but was explicitly regulated for the first time with Article 109 of the Code of Civil Procedure (No. 6100), the plaintiffs indirectly establish the determination of the second lawsuit with the judgment they receive for the part that is the subject of the first lawsuit. In lawsuits filed in private law in this way, the plaintiffs have the opportunity to increase the results of their claims, without the need to open a second lawsuit, with the possibility of correction if they wish. Although such a lawsuit is not explicitly included in Article 2 of the Code of Administrative Procedure, the amount increase regulation

➤ Bu makale Etik Kurul İznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee Permission.

➤ Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 16.02.2022

➤ Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 06.09.2022

* Hâkim, Ankara İdare Mahkemesi Üyesi, halilyolal@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7538-5898>

in full remedy lawsuits, which was put into effect with the amendment made in Code of Administrative Procedure Article 16/4 with the Law No. 6459, it is possible to sue a part of the damage in administrative jurisdiction and then to increase the amount.

Keywords: Partial lawsuit, full remedy lawsuits, correction, the amount increase.

GİRİŞ

İYUK madde 2 gereğince idari yargıda dava türleri üçe ayrılır;

- İdari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları,
- İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,
- Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar.

İdari yargılama hukukumuzda yukarıda aktarılanlar dışında bir dava türüne ayrıca yer verilmemiştir. Hukuk yargılamasında ise dava türleri HMK'nın 105 ve 113. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bu maddelerde eda, tespit ve inşai dava türlerinin yanında aslında bu dava türlerinin alt başlıklarda arasında yer alabilecek kısmi, belirsiz alacak, davaların yığılması, terditli, seçimlik ve topluluk dava türleri de ayrıca düzenlenmiştir.

6459 sayılı Kanun kabul edilerek ve 30.04.2013 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak İdari Yargılama Usulü Kanununda ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununa(Mülga), *“Ancak, tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktar, süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin nihai karar verilmeye kadar, harcı ödenmek suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir ve miktarın artırılmasına ilişkin dilekçe otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ edilir.”* ifadeleri eklenmiştir.

6459 sayılı Kanun ile getirilen düzenleme ile ilk kez yasal olarak tam yargı davalarında talep sonucunun artırılması imkanının getirilmiş olması nedeniyle idari yargılama hukukunda her ne kadar üç dava türüne yer verilmişse de, kısmi davanın söz konusu olup olamayacağı tartışmaları ortaya çıkmıştır.

I. MEDENİ YARGILAMA HUKUKUNDA KISMİ DAVA

Aynı hukuki ilişkiden kaynaklanan alacağın veya hakkın tamamını ilk başta belirli bir kısmını talep ederek açtığı davaya kısmi dava denir¹. Davacı, kısmi

¹ Hamide Özden Özkaya Ferendeci, Kesin Hükmün Objektif Sınırları (On İki Levha 2009) 181.; Ahmet İyimaya, “Kısmi Tazminat Davasına İlişkin Bazı Sorunlar” (1985) 11(3) Yargıtay Dergisi 193,193.

davada davaya konu ettiği alacağın tamamını değil, bir kısmını talep eder. Bu nedenle de, talep konusunun niteliği itibarıyla bölünebilir olmaması halinde kısmi dava açılamaz². Örneğin konusu para alacaklarını oluşturan istemler bölünebilir nitelikte olup kısmi davaya konu edilebilirler.

Kısmi davanın davacıları ilk davaya konu edilen kısım için aldıkları hükümle bir nevi ikinci açacakları davaya da tespit hükmünü dolaylı yoldan kurdurmuş olurlar. Böylece ilk davada verilen karar ikinci açılacak dava açısından kesin hüküm teşkil eder³. HUMK zamanında doktrinde ve içtihatlarda kendisine yer bulan ancak açıkça kanunda düzenlenmemiş olan ve adına pilot davada denilen bu yola çokça başvurulmakta idi. Bunun gerekçesini büyük ölçüde, davayı kaybetme ihtimaline karşı dava edilen tutara göre hesaplanan nispi peşin harcı ve vekâlet ücretini az ödemek oluşturmaktaydı. Böylece davacılar öncelikle alacaklarının az bir kısmını dava etmekte ve sonrasında verilen kararın olumlu olması halinde kalan kısımlarını dava etmekte idiler. Bu yolla davacıların ekonomik menfaatlerinin korunması da sağlanmakta idi⁴. Ayrıca kısmi davaya, miktarı dava açarken belli olan alacaklar haricinde miktarı dava açarken belli olmayan alacaklar hakkında da başvurulmaktaydı.

Öte yandan, 1086 sayılı HUMK'un 87. maddesinin son cümlesinde yer alan "...dava değerinin ıslah yoluyla dahi artırılamayacağına ilişkin..." hükmün, 7.11.2000 gün ve 1/33 sayılı Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edilmesinden ve böylece aynı dava içinde ıslah ile miktar artırımının mümkün olmasından sonra, davacılar açmış oldukları kısmi davada lehlerine hükmün verileceğini düşünmeleri üzerine ikinci bir dava açmaya gerek kalmaksızın kısmi davalarında harç tamamlamak suretiyle miktar artırım yoluna gitmişlerdir⁵.

1086 sayılı HUMK'un yürürlükten kaldıran 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununda 109. maddede açıkça kısmi dava üç fıkra ile şu şekilde düzenlenmiştir;

"(1)Talep konusunun niteliği itibarıyla bölünebilir olduğu durumlarda, sadece bir kısmı da dava yoluyla ileri sürülebilir.

(2)Talep konusunun miktarı, taraflar arasında tartışmasız veya açıkça belirli ise kısmi dava açılamaz.

² Çelik Ahmet Çelik, "Tazminat ve Alacak Davalarında Dava Değerinin Arttırılması"(2002) 82(3) İstanbul Barosu Dergisi 1243, 1249; Ejder Yılmaz, "Islah Yoluyla Dava konusunun Arttırılması"(2001) Özel Hukuk ve Anayasa Mahkemesi Kararları Sempozyumu 97, 100; Ömer Ulukapı, Medeni Usul Hukuku(Mimoza 2015) 226.

³ Baki Kuru, Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı (Yetkin Yayınevi 2014) 274.

⁴ Yavuz Alangoya, Kamil Yıldırım ve Nevhis Deren Yıldırım, Medeni Usul Hukuku Esasları (7. Bası, Beta 2009) 234; Bilge Umar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi (2.Bası, Yetkin 2014) 328.

⁵ Baki Kuru, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı (Yetkin 2015) 308.

(3) Dava açılırken, talep konusunun kalan kısmından açıkça feragat edilmiş olması hâli dışında, kısmi dava açılması, talep konusunun geri kalan kısmından feragat edildiği anlamına gelmez.”

6100 Sayılı HMK ile getirilen en önemli değişikliklerden biri ise alacağın belirsiz olması halinde açılacak olan belirsiz alacak davasıdır. Örneğin bazı işçi alacakları gibi hesaplanması çok güç veya imkânsız olan hallerde kısmi dava açmak yerine, davacı artık 107. madde uyarınca belirsiz alacak davası açabilecektir. HMK madde 107 de yer alan belirsiz alacak davası ise şu şekilde düzenlenmiştir;

“(1) Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası açabilir.

(2) Karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin mümkün olduğu anda davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın davanın başında belirtmiş olduğu talebini artırabilir.

(3) Ayrıca, kısmi eda davasının açılabilirdiği hâllerde, tespit davası da açılabilir ve bu durumda hukuki yararın var olduğu kabul edilir.”

HUMK zamanında yüksek harç ve vekalet ücreti ödenmesi ihtimallerine karşın öncelikle tespit davası gibi az miktartlı kısmi davaların açılarak sonrasında karara göre alacağın kalan kısmının dava konusu edildiğinden bahsetmiştik. Ancak HMK’nın kısmi davayı düzenleyen 109. maddesinin ikinci fıkrasına göre: “Talep konusunun miktarı, taraflar arasında tartışmasız veya açıkça belirli ise kısmi dava açılmaz.” hükmü nedeniyle ile talep konusu miktarın, tartışmasız veya açıkça belirli olduğu hallerde pilot dava şeklinde davaların açılması imkanının ortadan kalkması ve belirsiz alacak davası uygulamasının yerleşmesi nedenleriyle kısmi dava uygulaması HUMK dönemine nazaran çok başvurulmayan bir yöntem olmuştur.

Nitekim, HMK 109/2. maddesinin iptali istemiyle AYM’ye başvurulmuşsa da, mahkeme 24.05.2012 tarihinde ret kararı vermiştir⁶. AYM oybirliğiyle almış olduğu kararının gerekçesinde ise aşağıda yer alan ifadelere yer vermiştir:

“...Talep konusunun miktarının taraflar arasında tartışmasız veya açıkça belirli olması halinde kısmi dava açılmayacağı belirtilmiş olmakla yargılama sürecinin hızlandırılması ve uyuşmazlıkların kısa sürede sonuca bağlanmasını amaçladığı anlaşılan düzenlemenin, hakkın özüne dokunduğu ve hakkı anlamsız kılacak dereceye vardığı söylenemez. Anayasanın 141. Maddesinde

⁶ AYM, E 2011/134 K 2012/83, 24.05.2012.

“Davanın en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması yargının görevidir” denilmektedir. Bu hükümle usul ekonomisi ilkesine işaret edilmiştir. Uyuşmazlıkların söz konusu ilkeye göre çözümlenmesinde hem bireyin hem de kamunun yararı söz konusudur. Aynı hukuki ilişkiden doğan ve talep konusunun miktarının taraflar arasında tartışmasız veya açıkça belirli olduğu bir alacak hakkının kısımlara ayrılarak dava edilmesi yerine tek bir dava konusu edilerek uyuşmazlığın kısa sürede çözümlenmesini öngören itiraz konusu kuralın Anayasanın 141. maddesine de aykırı olmadığı açıktır. Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural Anayasanın 2, 13, 36, 141. maddelerine aykırı değildir”

Ancak HMK’nın 109. maddesinin ikinci fıkrasının 1/4/2015 tarih ve 6644 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılması ile kısmi dava yöntemi ile başvuru ve pilot dava olarak da nitelendirilen uygulama tekrar aktif hale gelmiştir. Böylece, talep konusunun miktarı, taraflar arasında tartışmasız veya açıkça belirli olsa dahi kısmi dava açılabilir.

Öte yandan, HUMK zamanında Yargıtay içtihatları, kısmi dava şeklinde açılan davalarda davacının fazlaya ilişkin haklarını saklı tutmuş olması yahut buna ilişkin bir ibare olması halinde, bakiye alacağın ek dava veya ıslah yolu ile talep edebilmesine imkan tanıyordu. Böyle bir ibarenin olmamasını kalan bakiye kısımdan zımnen feragat edildiği şeklinde yorumluyordu. Bu şekilde yapılan yorumlar birçok hak kaybına sebep oluyordu.

“...fazlaya ilişkin haklarını saklı tutmayan alacaklının, bu şekilde, alacağını bu az miktarla sınırlandırıldığı, dolayısıyla da, fazla kısım yönünden zımni bir feragatte bulunmuş olduğu kabul edilmektedir.”⁷

Ancak HMK 109/3 maddesinde, dava açılırken, talep konusunun kalan kısmından açıkça feragat edilmiş olması hâli dışında, kısmi dava açılması, talep konusunun geri kalan kısmından feragat edildiği anlamına gelmez hükmüne yer verilerek kısmi dava açarken, fazlaya ilişkin hakların saklı tuttuğunu açıkça belirtmeyen davacının geri kalan kısmı dava konusu etmesindeki olumsuzluğu ortadan kaldırmıştır⁸. Böylece kısmi dava yoluna başvuran ancak dilekçesinde açıkça bakiye kısım için açıklama yapmayan davacının ek bir dava açabileceği sonucu ortaya çıkmıştır⁹. Ancak, öğretide açtığı davanın kısmi dava olduğunu belirtmeyen davacının, geri kalan kısmını hükmün kesinleşmesinden sonra kesin hüküm engeli nedeniyle dava edemeyeceği de ileri sürülmüştür¹⁰.

⁷ Yargıtay HGK, E 2003/9-510 K 2003/555, 08.10.2003 (UYAP)

⁸ Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes, Medeni Usul Hukuku (12. Bası, Yetkin 2011) 320.

⁹ Bektaş Kar, “Islah Kısmi ve Ek Dava Kavramları İle Dava Konusunun Islah Yoluyla Artırılmasının Getirdiği Sorunlar” (2002) 28(3) Yargıtay Dergisi 416, 438; Umar (n.5) 332

¹⁰ Hakan Pekcanitez, Belirsiz Alacak Davası (1. Bası, Yetkin 2011) 68-69; Aksi Yönde Cenk Akil, Kısmi Dava (Yetkin 2013) 245

II. KISMİ DAVA ŞARTLARI

Bir davanın kısmi dava olarak açılmış olup olmadığının irdelenmesi için şartların mevcudiyeti önemlidir. Aksi halde davacının kısmi dava olarak davayı nitelendirmiş olması yahut nitelendirmemiş olması önemli değildir¹¹.

*“Davacının davasını açıkça kısmî dava olarak nitelendirmesine gerek yoktur; alacağın yalnız bir kesiminin dava edildiğinin anlaşılması yeterlidir. Özellikle davacının “fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak” veya “şimdilik alacağın belirli bir miktarını dava ettiğini” belirterek açtığı davalar kısmî dava niteliğindedir.”*¹²

Diğer dava türlerinde olduğu üzere davacının kısmi davayı açmasında hukuki menfaatinin, diğer bir ifadeyle davacının hakkının bir kısmını dava etmekte korunmaya değer hukuki yararının bulunması gerekmektedir. Genel itibariyle kısmi dava açılmasında var olan hukuki yararın, yargılama giderlerinin fazla ödenmesi ihtimalinin azaltılması ve ispat yükünde yaşanacak zorluk olduğu ileri sürülmüştür¹³.

Kısaca kısmi davanın kendine özgü şartları üzerinde durmak gerekirse, öncelikle maddede de belirtildiği üzere talep konusunun, niteliği itibariyle bölünebilir olması gerekir¹⁴. Kastedilen bölünebilirlik ise, alacağın yahut hakkın özünde veya kıymetinde bir değişiklik ya da azalma olmadan birden çok bölüme ayrılmasıdır¹⁵. Bahsedildiği üzere bunun için en yaygın ve karşılaşılan durum para alacaklarıdır.

Maddenin ilk halinde yer alan miktarının tartışmalı veya açıkça belirli olmaması şartı (109/2) ise mülga hale getirildiğinden artık tartışmalı veya açıkça belli olan miktar halleri de davaya konu edilebilecektir. Böylece miktarın tartışmalı olmadığı ancak davayı doğuran olayın tartışmalı olduğu hallerde de kısmi dava açılabilecektir.

Ayrıca talep konusunun bakiye kısmından açıkça feragat edilmiş olması hâli dışında, kısmi dava açılmış olması, talep konusunun geri kalan kısmından

¹¹ Nurten Fidan, “Belirsiz Alacak Davasındaki Belirsizlikler” (2011) 6(24) Sicil İş Hukuku Dergisi 177, 181

¹² Yargıtay HGK, E 2014/15-439 K 2016/207, 02.03.2016 (UYAP)

¹³ Emel Hanağası, Davada Menfaat (Yetkin 2009) 265.

¹⁴ Haluk Nomer, “Manevi Tazminat Alacağında Kısmi Dava Mümkün müdür?” (2000) 58(1-2) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 221, 221; Şahin Çil, “İslah Yoluyla Dava Konusunun Arttırılması” (2012) 93(10) Adalet Dergisi 57, 60; Ramazan Yılmaz, “İslah ile Dava Değeri (Müddeabih) Arttırıldığı Anda Zamanaşımı Def’inde Bulunulacak Davalarda, Zamanaşımı Def’inden Kurtulmanın Mümkün Olup Olmadığı” (2013) 87(5) İstanbul Barosu Dergisi 248, 249; Baki Kuru, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku (Legal 2016) 218.

¹⁵ Kemal Oğuzman ve Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1 (16.Bası, Vedat 2018) 278.

feragat edildiği anlamına gelmeyeceğinden¹⁶ açıkça bakiye haktan feragat edilmemiş olması da gerekir¹⁷. Aksi halde dava konusu edilen haktan daha fazlasının var olmaması durumunda açılan dava tam dava olacaktır.

Bu hallerin yanı sıra dava konusu alacağın aynı hukuki ilişkiden doğmuş ve muaccel olması da gerekir¹⁸. Aksi halde birden fazla hukuki ilişkilerden kaynaklanan alacaklarını tek bir dava ile talep edilmesi dava yığılmasını oluşturacaktır¹⁹. Ayrıca alacağın bir kısmı henüz muaccel olmadığından dava konusu edilmemişse, açılan dava kısmi dava olmaz. Alacağın hepsinin muaccel, yani istenebilir olması gerekir.

“Kısmi dava, alacağın yalnızca bir bölümü için açılan dava olarak tanımlanmaktadır. Bir davanın kısmi dava olarak nitelendirilebilmesi için, alacağın tümünün aynı hukuki ilişkiden doğmuş olması ve alacağın şimdilik belirli bir kesiminin dava edilmesi gerekir. Diğer bir söyleyişle, bir alacak hakkında daha fazla bir miktar için tam dava açma imkânı bulunmasına rağmen, alacağın bir kesimi için açılan davaya, kısmi dava denir. Kısmi dava açılabilmesi için talep konusunun bölünebilir olması gerekli olup, açılan davanın kısmi dava olduğunun dava dilekçesinde açıkça yazılması gerekmez. Dava dilekçesindeki açıklamalardan davacının alacağının daha fazla olduğu ve istem bölümünde “fazlaya ilişkin haklarını saklı tutması” ya da “alacağın şimdilik şu kadarını dava ediyorum” demesi, kural olarak yeterlidir.”²⁰

III. BELİRSİZ ALACAK DAVASI - KİSMİ DAVA FARKI

Aktarıldığı üzere 6100 sayılı HMK kısmi dava ile birlikte belirsiz alacak davasını da ayrıca ve açıkça düzenlemiştir. Ancak iki dava türü alacağın yalnızca bir bölümü dava konusu edildiğinden ve sonradan alacağın kalan kısmının da davaya konu edilmesi imkânından kaynaklı birbirleri ile karıştırılmaktadır. Bu nedenle kısmi davanın niteliğini daha iyi ortaya koyabilmek adına belirsiz alacak davası ile arasındaki farklılıklardan bahsetmek daha uygun olacaktır.

İlk olarak, belirsiz alacak davası ile kısmi dava arasındaki farkı net olarak ortaya koyabilecek kıstas talep sonucu bakımından olup; kısmi davada dava açıldığı sırada dava değeri belirli iken, belirsiz alacak davasında davacının dava açtığı sırada gösterdiği değer geçici, belirsiz olup, bununla birlikte yargılama sırasında ortaya çıkacak alacağın tamamının hüküm altına alınması

¹⁶ Saim Üstündağ, “Bir Dava Ne Zaman Kısmi Davadır?”(2010) Makaleler, İçtihat Tahlilleri ve Çeviriler 373, 388.

¹⁷ Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz ve Sema Taşpınar Ayvaz, Medeni Usul Hukuku (2. Bası, Yetkin 2016) 306.

¹⁸ Akil (n.11) 68.

¹⁹ Süha Tanrıver, “Kısmi Dava Üzerine Bazı Düşünceler”(2008) Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan 851, 851.

²⁰ Yargıtay HGK, E 2015/22-1052 K 2015/1612, 17.06.2015 (UYAP)

istenmektedir²¹. Bir diğer ifadeyle belirsiz alacak davasında amaç alacağın tamamına ilişkin bir hüküm kurdurmaktır. Kısmi davada ise, davacı ıslah yoluna başvurmaz ise alacağın tamamı için değil, yalnızca dava edilen kısmı bakımından hüküm ve sonuçlarını doğurmak isteyebilecektir²².

Nitekim maddenin gerekçesinde de “Alacaklının bu tür bir dava açması için, dava açacağı miktar ya da değeri tam ve kesin olarak gerçekten belirlemesi mümkün olmamalı ya da bu objektif olarak imkânsız olmalıdır. Açılacak davanın miktarı biliniyor yahut tespit edilebiliyorsa, böyle bir dava açılmaz.” ifadelerine yer verilmiştir.

“Somut olayda, davacı taraf, dava dilekçesinde, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) 107. maddesinde düzenlenen belirsiz alacak davası olduğunu belirtmek suretiyle eldeki davayı açmıştır. Dava konusu taşınmazın dava tarihindeki değerinin mahkemece yapılacak keşif sonucu alınacak bilirkişi raporuna bağlı olmakla dava değerinin tam ve kesin olarak davacı tarafından belirlenmesi mümkün bulunmadığından davanın belirsiz alacak olarak açılması HMK 107. maddesine uygun düşmektedir.”²³

Belirsiz alacak davasında Yargıtay’ın belirlediği şartlar ise şu şekilde belirtilmiştir;

“... bir alacağın belirsiz olup olmadığı ile ilgili olarak kabul edilen kıstaslar, davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin;

1- Davacının kendisinden beklenememesi,

2- Bunun olanaksız olması,

3- Açıkça karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı ve değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin mümkün olması, olarak ifade edilebilir.”²⁴

Ayrıca, talep konusu açıkça belirlenebilir olmadığı durumlarda da kısmi dava açılabilecektir.

“Davacı verilen bir haftalık kesin süre içinde davanın belirsiz alacak davası olduğunu beyan etmiş ve belirsiz alacak davası açılabilmesi için gerekli koşullar mevcut ise, dava belirsiz alacak davası olarak görülüp sonuçlandırılmalıdır. Belirsiz alacak davası açılabilmesi için gerekli şartlar bulunmakla birlikte davacı açmış olduğu davanın kısmi dava olduğunu belirtmiş ise, bu hâlde mahkeme davayı, kısmi dava olarak kabul edip yargılamayı sürdürmelidir.”²⁵

²¹ Cemil Simil, Belirsiz Alacak Davası (Oniki Levha 2013) 105-106.

²² ibid 111.

²³ Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, E 2019/4755 K 2020/80, 08.01.2020 (UYAP)

²⁴ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, E 2016/6 K 2017/5, 15.12.2017 (UYAP)

²⁵ Yargıtay HGK, E 2016/22-1166 K 2019/576, 16.5.2019 (UYAP)

Alacağın miktar veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenememesi halinde açılacak olan belirsiz alacak davasına nazaran, kısmi davanın uygulama alanı ise daha geniştir²⁶. Çünkü HMK madde 109/2'nin yürürlükten kaldırılması sonucu ile de taraflar arasında tartışmasız veya açıkça belirli olduğu hallerde de kısmi dava açılabilir hale gelmiştir.

İki dava türünün sonuçları açısından farklara değinmek gerekirse, kısmi davada davaya konu edilen kısmın, belirsiz alacak davasında ise alacağın tamamının hüküm altına alınması istenildiğinden, kısmi davada zamanaşımı yalnızca dava konusu edilen alacak miktarı için kesilmesine rağmen belirsiz alacak davasında zamanaşımı davanın açıldığı tarihte yalnızca davaya konu geçici talep miktarı için değil, sonradan davacının tek taraflı iradesi ile artırılacak olan alacak da dahil olmak üzere tüm alacak için kesilecektir²⁷. Böylece belirsiz alacak davası açarken belirlenemeyen alacağın tamamının zamanaşımına uğrama ihtimali ortadan kaldırılmıştır.

Ayrıca, kısmi davada davanın açılmasından sonra davacı, geriye kalan alacağını karşı tarafın muvafakat etmemesi halinde, daha önceden ıslah yoluna başvurmaması koşuluyla, ıslahla davaya dahil edebilirken, belirsiz alacak davasında davacı talep miktarını, iddianın genişletilme yasağına tabi olmaksızın (karşı tarafın açık rızasına veya ıslah yoluna başvurmadan) kullanabilecektir.

Öte yandan, zamanaşımında olduğu üzere kısmi davanın hüküm ve sonuçları dava edilen kısım, belirsiz alacak davasının hüküm ve sonuçları alacağın tamamı için ortaya çıkacağı için kısmi davadan sonra ıslahla artırılan miktar için faiz, ıslah tarihinden itibaren işlemeye başlarken belirsiz alacak davasında alacağın tamamı için davanın açıldığı tarihten itibaren faiz işletilebilecektir²⁸.

Tüm aktarılan bu sebeplerle davacının talep konusu miktarı belirleyemediği (veya kendisinden belirlemesinin beklenemeyeceği) hallerde kısmi dava açmak yerine belirsiz alacak davası açması çok daha avantajlı olacaktır. Çünkü zamanaşımı, faiz ve ıslah gibi konularda belirsiz alacak davası davacı açısından daha elverişlidir.

Yargıtay bir kısım kararlarında ise belirsiz alacak davası olarak açılan davanın kısmi davaya çevrilmesinin mümkün olmadığı, davanın hukuki yarar yokluğundan reddi gerektiği yönünde kararlar vermiştir.

²⁶ Simil (n.22) 108.

²⁷ İlhan Postacıoğlu ve Sümer Altay, Medeni Usul Hukuku Dersleri (7. Bası, Vedat 2015) 253; Süha Tanrıver, Medeni Usul Hukuku C.I (Yetkin 2016) 593; Şanal Görgün, Levent Börü, Barış Toraman ve Mehmet Kodakoğlu, Medeni Usul Hukuku (6.Bası, Yetkin 2017) 316.

²⁸ Ejder Yılmaz, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi (2. Bası, Yetkin 2013) 762 ; Abdurrahim Karşlı, Medeni Muhakeme Hukuku (4. Bası, Alternatif 2014) 326; Mehmet Akif Tutumlu, "Tüketici Uyuşmazlıklarında Kısmi Dava ve Belirsiz Alacak Davası Uygulaması"(2014) 9(100) Terazi Hukuk Dergisi 742, 750; Ahmet Kılıçoğlu, Borçlar Hukuk Genel Hükümler(20. Bası, Turhan 2016) 915-917.

“Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile alacak miktarı belirsiz olduğu durumlarda davacıya dilerse belirsiz alacak davası, dilerse de kısmi dava açabilme imkânı getirilmiştir. Belirsiz alacak davası ile kısmi dava konusu, amacı ve sonuçları bakımından birbirinden tamamen farklı iki dava türüdür. Her iki davanın mahkemeden istenen hukuki korumaya göre eda davası olması ve ortak bazı özelliklerinin bulunması bu sonucu değiştirmemektedir. Belirsiz alacak davası açan davacı, kısmi davanın sonuçlarından yararlanamayacağı gibi kısmi dava açan davacı da belirsiz alacak davasının sonuçlarından yararlanamaz. Hâkim de kısmi dava olarak açılmış bir davayı belirsiz alacak davası olarak nitelendiremeyeceği gibi, belirsiz alacak davası olarak açılan davaya da kısmi dava olarak devam edemez.”²⁹

Bir kısım kararlarında ise Yargıtay, belirsiz alacak olarak açılan davanın belirsiz alacak davası şartlarını taşımadığı durumlarda mahkemece davaya kısmi dava olarak devam edileceği belirtmiştir.

Somut olayda, davacının dava dilekçesinde açıkladığı olaylar ve istemleri dikkate alındığında; taraflar arasında uyumsuzluk olsa da davacı, dava tarihi itibarıyla alacağının miktarını tam ve kesin olarak belirleyebilecek durumdadır. Bu durumda davacı vekili dava dilekçesinde davayı belirsiz alacak davası olarak açtıklarını belirtmiş olsa da mahkemenin davanın belirsiz alacak davası olmayıp kısmi dava olduğu yönündeki kabulü yasaya uygundur. Bu sebeple açılan bu dava 2.000,00 TL’lik kısmi davadır.”³⁰

IV. İDARİ YARGILAMA HUKUKUNDA MİKTAR ARTIRIMI

Çalışmanın ilk kısmında belirtildiği üzere dava türlerini düzenleyen İYUK madde 2 gereğince idari yargılama hukukunda üç tür dava türünün bulunduğunu söylemek gerekir. Bunlar iptal, tam yargı ve idari sözleşmelerden doğan davalardır³¹. İYUK madde 7 gereğince bu davaların idari yargıda 60 gün içinde idare mahkemelerine, 30 gün içinde de vergi mahkemelerine dava açılması gerekmektedir³². Öte yandan dava açma usulleri için 7. maddenin devamı maddelerde bir takım usuller de öngörülmüştür³³.

Usulüne uygun açılmış ve ilk inceleme aşamasında bir sıkıntısı görülmemiş olan davada, dava dilekçesinin davalıya tebliğini izleyen günden itibaren cevap verme süresi ise 30 gündür. 30 gün içerisinde cevap verilmemesi halinde dava

²⁹ Yargıtay HGK, E 2014/15-439 K 2016/207, 02.03.2016 (UYAP)

³⁰ Yargıtay 15 Hukuk Dairesi, E 2017/1471 K 2017/3192, 28.9.2017 (UYAP)

³¹ İdari sözleşmelerden kaynaklı davaların ayrı bir dava türü olup olmadığı hakkında doktrinde yer alan tartışmalar üzerinde ayrıca durulmamıştır.

³² İYUK, Kanun Numarası: 2577, Kabul Tarihi: 6/1/1982, RG 20/1/1982/ 17580, madde 7/1; “Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hâllerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür.”

³³ İYUK madde 9 ve 13 arasında yer alan hükümler.

dosyası tekemmül edilmiş sayılır ve dilekçeler aşaması sona erer. Öte yandan, İYUK'un 16. maddesinin 4. fıkrası uyarınca dava açma ve cevap verilme süreleri geçirildikten sonra verilen dilekçe ve savunmalara dayanılarak hak iddia edilemez. Bir diğer ifadeyle, davacı dava açma süresi geçtikten sonra talep sonucunu değiştiremez³⁴.

İYUK madde 16; “1. Dava dilekçelerinin ve eklerinin birer örneği davalıya, davalının vereceği savunma davacıya tebliğ olunur. 2. Davacının ikinci dilekçesi davalıya, davalının vereceği ikinci savunma da davacıya tebliğ edilir. Buna karşı davacı cevap veremez. Ancak, davalının ikinci savunmasında, davacının cevaplandırmasını gerektiren hususlar bulunduğu, davanın görülmesi sırasında anlaşılırsa, davacıya cevap vermesi için bir süre verilir. 3. Taraflar, yapılacak tebliğlere karşı, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde cevap verebilirler. Bu süre, ancak haklı sebeplerin bulunması halinde, taraflardan birinin isteği üzerine görevli mahkeme kararı ile otuz gününü geçmemek ve bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir. Sürenin geçmesinden sonra yapılan uzatma talepleri kabul edilmez. 4. Taraflar, sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler. (Ek cümle: 11/4/2013-6459/4 md.) Ancak, tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktar, süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin nihai karar verilmeye kadar, harcı ödenmek suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir ve miktarın artırılmasına ilişkin dilekçe otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ edilir. 5. (Değişik: 10/6/1994-4001/8 md.) Davalara ilişkin işlem dosyalarının aslı veya onaylı örneği idarenin savunması ile birlikte, Danıştay veya ilgili mahkeme başkanlığına gönderilir. 6. (Ek: 2/7/2012-6352/54 md.) Danıştayda ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülen davalarda savcının esas hakkındaki yazılı düşüncesi taraflara tebliğ edilir. Taraflar, tebliğden itibaren on gün içinde görüşlerini yazılı olarak bildirebilirler.”

Danıştay da ilk başta dava konusu edilmeyen bir idari işlemin ya da tazminat isteminin davaya dahil edilmesi ya da miktar artırımını davanın genişletilmesi niteliğinde görmüş ve bu taleplerin dava açma süresi geçtikten sonra dava konusu edilme istemlerini reddetmiştir.

“...dava dilekçesindeki sebebin ve talebin sonradan değiştirilmesi (ıslah) imkanı kabul edilmediğinden bu davanın belediye hizmetlerinin kesilmesine hasren incelenmesi mümkün değildir.”³⁵

“...2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa yollamada bulunduğu 31. maddesinde, davanın ıslah edilmesine ilişkin herhangi bir husus yer almadığı gibi, İdari

³⁴ Ahmet Kürşat Ersöz “İdari Yargıda Islah ve Uygulaması”(2014) 41(24) Konya Barosu Dergisi 90, 91; Şeref Gözübüyük, Yönetmelik Yargısı (35. Bası, Turhan 2016) 354.

³⁵ Danıştay 6 Daire, E 1974/3666 K: 1975/5468, 05.12.1975 (UYAP)

Yargının ilkelerinden olan “davanın genişletilmesi yasağı” karşısında, anılan Mahkemece dava dilekçesinde yer alan ek ders ücreti miktarına hükmedilmesinde hukuka aykırılık bulunmadığından, davacının temyize cevap dilekçesinde açıkladığı, ıslah talebinin kabul edilerek hükmedilen ek ders ücreti miktarının 674.860.000.- lira olarak kabulüyle kararın düzeltilerek onanması yolundaki istemi yerinde görülmemiştir.”³⁶

Talep sonucunun değiştirilmesine veya genişletilmesine imkan sağlayan ve adli yargıda kendisine uygulama imkanı bulan ıslah müessesesinin idari yargıda varlığı açısından İYUK’ta açık bir düzenleme yer almadığından, İYUK’ta hüküm bulunmayan hâllerde HMK’da uygulanacak usul hukuku kurumlarına sınırlı sayıda gönderme yapan İYUK’un 31. maddesine bakıldığında maddede, hâkimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım hâllerinde ve duruşma sırasında tarafların mahkemenin huzur ve düzenini bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemler ile elektronik işlemlerde olmak üzere İYUK’ta hüküm bulunmayan hâllerde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun uygulanacağı düzenlemesine yer verilmiştir. Bu maddede açıkça ıslah kurumuna yer verilmediğinden, ıslah müessesesi idari yargılama usulünde uygulanamamıştır.

Nitekim, ıslah düzenlemesine İYUK madde 31’de yer verilmemesi sebebiyle hükmün iptali istemiyle somut norm denetimine başvurulmuşsa da Anayasa Mahkemesi, idari yargının, idari işlemler ile eylemlerinden doğan uyuşmazlıklara bakan, adli yargının dışında kendine özgü kuralları ve yargılama yöntemleri bulunan ayrı bir yargı düzeni olduğunu ve her iki yargı yolunda geçerli usul kuralları ile bunların uygulama biçimlerinin farklılıklar içerebileceğini ıslah kurumuna İYUK’ta yer verilmemesi, yasa koyucunun usul yasalarını belirlemedeki takdir yetkisi içinde kaldığını ifade etmiştir³⁷.

AYM ayrıca, medeni usul hukukunda bulunmasına karşın tanık, yemin, hali sabıka irca gibi kurumlara da yer vermeyen idari yargılama usulünün Anayasa’ya göre yasayla düzenlenen diğer usul yasaları gibi ilgili olduğu yargı yerinin özelliği ve gelişen yargılama koşullarına göre belirlenen bir sistem olduğu gözetildiğinde, her iki yargı sisteminde davacı ve davalı durumunda bulunanların aynı durumda bulunmadıkları ve bu nedenle de aynı yasa kurallarına tabi tutulmalarının gerekmediğini de belirtmiştir.

İslah düzenlemesinin var olmaması ve tam yargı davalarında miktar artırımının söz konusu olmaması nedenleriyle, idari yargıda fazlaya ilişkin hakların saklı tutulmak suretiyle açılan ikinci davalarda, idari yargılama

³⁶ Danıştay 5 Daire, E 2002/2996 K 2002/4684, 28.11.2002 (UYAP)

³⁷ AYM, E 2004/103 K 2008/121, 12.06.2008.

hukukunda fazlaya ilişkin hakların saklı tutularak dava açılmasına ilişkin bir düzenlemenin olmadığı, idari işlem ve eylemlerden doğan zararın ödenmesi isteminin 2577 sayılı Kanunun 12. ve 13. maddelerinde öngörülen süre içinde dava konusu edilmesi gerekçesiyle davanın süre yönünden ret kararları veren Danıştay, bu yönde gelen ilk derece mahkemesi kararlarını da usul ve kanuna uygun bulunarak onamıştır³⁸.

*“... ilk davanın açıldığı tarihte doğmuş bulunan zararın 2577 sayılı Yasanın 13. maddesinde öngörülen dava açma süresinin geçmesinden sonra, bilirkişi incelemesiyle daha fazla olduğunun saptandığından bahisle yeniden dava konusu edilmesine olanak bulunmamaktadır. Bu durumda, 27.5.1998 tarihinde meydana gelen vefat olayı nedeniyle uğranılan zararın tazmini istemiyle 26.10.1998 tarihinde açılan ilk davada yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporda gerçek zararın daha fazla olduğunun saptanması üzerine 8.3.2000 tarihinde 7.902.000.000.- liralık ek maddi tazminat davası açılması daha sonra bu davaların birleştirilerek görev yönünden reddi üzerine idare mahkemesinde yenilenen dava dilekçesinde Meryem Gürhan için istenilen 9.902.020.000.- liranın tamamı üzerinden maddi tazminata hükmedilmesinde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.”*³⁹

Dava aşamasında ortaya çıkan durumların dikkate alınması mümkün olmaması veya davanın açıldığı anda zararın davacı tarafından net bir şekilde bilinmemesi nedenleriyle davacılar hak kaybına uğraması sebepleriyle AİHM’e yapılan başvurularda da ihlal kararları verilmekteydi.⁴⁰ AİHM bu tip başvurularda, talebin yeniden değerlendirilmesinin mümkün olmaması nedeniyle başvurana etkili bir başvuru yolu sunulmadığından AİHS’nin 13. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir⁴¹.

Anayasa Mahkemesi de bireysel başvuru denetimi ile önüne gelen birtakım uyuşmazlıklarda idari yargıda görülmekte olan davalarda miktar artırımı imkanının olmamasını, mahkemeye erişim hakkının ihlali olarak değerlendirmiştir⁴².

Tüm bu gelişmelerin ardından, 6459 sayılı “İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair

³⁸ Danıştay 10 Daire, E 2010/7544 K 2013/9344, 23.12.2013 (UYAP)

³⁹ Danıştay 10 Daire, E 2002/7079 K 2003/1095, 25.3.2003 (UYAP), Aynı Yönde Danıştay 10 Daire, , E 2004/11340 K 2006/4725, 30.6.2006 (UYAP)

⁴⁰ AİHM, Okçu-Türkiye, 21.07.2009, Başvuru No: 39515/03.

⁴¹ AİHM, Güneş- Türkiye, 24/05/2011, Başvuru No: 27396/06 ; Fatma Nur Erten, Adnan Erten-Türkiye, 25.11.2014, Başvuru No: 14674/11., Zeki Kaya-Türkiye, 12.02.2019, Başvuru No: 22388/07.

⁴² AYM, İbrahim Can Kişi, 23.07.2014, Başvuru No: 2012/1052; Aynı Yönde AYM, Elif Mutlu ve Ferhat Mutlu, 07.01.2016, Başvuru No: 2013/3711.

Kanun” kabul edilerek ve 30.04.2013 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Bu Kanun ile İYUK’ta ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununda(Mülga), her ne kadar düzenlemelerde açıkça ıslah ifadesi kullanılmamışsa da, ıslah benzeri müessesesi aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

1602 Sayılı AYİMK(Mülga) madde 46/4 ve 2577 Sayılı İYUK madde 16/4 fıkralarına eklenen cümleler;

“Ancak, tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktar, süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin nihai karar verilmeye kadar, harcı ödenmek suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir ve miktarın artırılmasına ilişkin dilekçe otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ edilir.” şeklindedir.

İYUK 16. maddesini değiştiren 6459 sayılı Kanunun 4. maddesinin gerekçesinde ise; *“AİHM, devletin sorumluluğuna ilişkin tazminat davalarında, davacıların yargılamanın yavaş işlemesinden doğan zararlarını ortadan kaldıracak yeterli bir çözüm bulunmadığı yönünde ülkemiz aleyhinde ihlal kararları vermektedir. Düzenlemeyle, idarî yargıda açılan tam yargı davalarında talep edilen tazminatın daha yüksek olduğunun dava devam ederken anlaşılması durumunda, davacıya talep edilen miktarı arttırma hakkı verilmemesinin adil yargılama hakkının ihlali olarak kabul edilmesi sebebiyle, nihai karar verilmeye kadar ıslah suretiyle talep edilen tazminat miktarını arttırma hakkı tanınmaktadır.”* ifadelerine yer verilmiştir.

Kanun gerekçesinde ıslah ifadesi kullanılmışsa da doktrinde bir görüş ıslahın yalnızca talep sonucunun artırılabilmesine ilişkin kısmına uyduğunu⁴³, bir görüş ise düzenlemeyi kısmi dava ile belirsiz alacak davası kıyasıyla “genişletilmiş kısmi dava” olarak ifade etmiştir⁴⁴. Danıştay ise düzenlemeyi bazı kararlarında ıslah ifadesine yer vermeksizin talep artırımını “miktar artırım dilekçesi” ifadesi ile karşılamış⁴⁵; bazı kararlarında ise ıslah talebi olarak ifade etmiştir⁴⁶.

Yürürlüğe konulan düzenleme idari yargılamada yasağın mevcut olduğu talep sonucu ile ilgilidir⁴⁷. Düzenleme yalnızca tam yargı davalarında talep konusu miktarın artırılmasına ilişkin olup idari dava türlerindeki talep sonucu yönünden her türlü değişikliği kapsamamaktadır. Bir diğer ifade ile tam yargı davalarında talep konusunda var olan yasağının sadece genişletilebilmesine

⁴³ Yasin Sezer ve Uğur Bulut, “İdari Yargıda Belirsiz Tam Yargı Davası İhtimali”(2016) (116) TBB Dergisi 213, 237

⁴⁴ Baki Kuru, “Medeni Yargıda Kısmi Alacak Davası Öldü, Yaşasın Belirsiz Alacak Davası ve İdari Yargıda Yaşasın Genişletilmiş Kısmi Alacak Davası”(2015) Prof. Dr. Ramazan ARSLAN’a Armağan 1063, 1071

⁴⁵ Danıştay 15 Daire, E 2014/6019 K 2017/1493, 03.04.2017 (UYAP)

⁴⁶ Danıştay 15 Daire, E 2015/2153 K 2016/1324, 03.03.2016 (UYAP)

⁴⁷ Sezer/Bulut (n.43) 237

olanak tanırken değiştirilmesine imkânı verilmemiştir. Bu haliyle düzenleme, adli yargıda talep sonucunun veya dava sebebinin genişletilmesi veya kısmen değiştirilmesi için başvuru kısmen ıslaha karşılık gelmektedir ve bu hak yalnızca davacıya tanınmıştır. Nitekim yalnızca işlemin ve eylemin hukuka uygunluğunu yahut söz konusu zararın kendi eyleminden kaynaklanmadığını savunan davalı idare yönünden böyle bir imkana ihtiyaç yoktur.

Getirilen düzenleme ile açılan tam yargı davalarında miktar artırım hakkının getirilmesi, adli yargıda var olan kısmi davanın idari yargıda var olup olmadığı ile ilgili düşüncelerin gündeme gelmesine neden olmuştur.

V. İDARİ YARGIDA KISMİ DAVANIN VAR OLMA İHTİMALİ

Miktar artırım düzenlemesi öncesinde tam yargı davalarında miktar artırımının söz konusu olmaması nedeniyle, idari yargıda fazlaya ilişkin hakların saklı tutulmak suretiyle açılan ikinci davaların, 2577 sayılı Kanunun 12. ve 13. maddelerinde öngörülen süre içinde dava konusu edilmesi gerekçesiyle, süre aşımı yönünden reddedildiğini aktarmıştık. Miktar artırımı düzenlemesi sonrasında ise davacıya verilen talep sonucunu yükseltme hakkı açtığı tam yargı davasında nihai karar öncesine kadar tanındığından, bir diğer ifadeyle ikinci açacağı dava yönünden eski uygulamaya nazaran bir farklılık getirmediğinden, ikinci açılacak davaların aynı şekilde süre aşımından dolayı reddedileceği tabiidir. Bu nedenle kısmi davanın pilot dava olarak da ifade edilen uygulaması İYUK madde 16'da yapılan miktar artırım düzenlemesine rağmen mümkün değildir. Çünkü ikinci açılan davaların tam yargı davaları için öngörülen sürede açılması gerekmektedir.

Yukarıda da aktarıldığı üzere belirsiz alacak davasının konusu miktarın belirsiz olması gerektiğini, öte yandan alacağın belirsiz olduğu takdirde davacının kısmi dava da açabileceğini ancak her iki dava türünün en önemli ayrımlarının ıslah, faiz ve zamanaşımı açısından olduğunu ifade etmiştik.

İdari yargıda 6459 sayılı Kanun ile getirilen miktar artırım hakkını incelediğimizde alacak konusu miktarın belirli olabileceği gibi belirsiz olması hali de mümkündür. Örneğin davacı zararının miktarını dava açarken biliyorsa ya da bilmemesine karşın dava aşamasında bilirkişi raporu ile öğrenecek ise de miktar artırımı ile talep konusu miktarı artırabilir. Diğer bir ifadeyle miktarın öngörülüp öngörülememesi yahut bilinip bilinmemesinin bir önemi yoktur. Bu hali ile düzenleme, kısmi davaya daha yakındır.

Faiz açısından baktığımızda medeni yargılamada kısmi davadan sonra ıslahla artırılan miktar için faiz, ıslah tarihinden itibaren işlemeye başlarken belirsiz alacak davasında alacağın tamamı için davanın açıldığı tarihten itibaren faiz işletilebileceğini belirtmiştik. Danıştay'ın miktar artırım dilekçesiyle talep edilen kısım yönünden faizin başlangıcı yönünden kararlarına baktığımızda

farklı kararları⁴⁸ bulunmaktadır. Bazı kararlarının idarenin temerrüde düştüğü tarih olan miktar artırımına ilişkin dilekçenin idareye tebliğ edildiği tarihten itibaren faizin işletileceğine karar verildiği yönünde olduğunu belirtmek gerekir.

*“2577 sayılı Kanunda, tam yargı davalarında, dava dilekçesindeki miktarın artırımına olanak tanıyan düzenleme uyarınca, davanın kabul edilmesi halinde artırılan tazminat miktarı yönünden faize, idarenin temerrüde düştüğü tarih olan miktar artırımına ilişkin dilekçenin idareye tebliğ edildiği tarihten itibaren hükmedilmelidir.”*⁴⁹

Yakın tarihli bir İDDK kararında ise miktar artırımına ilişkin kısma da dava dilekçesinde talep edilen kısım aynı olmak üzere dava ya da davalı idareye başvuru tarihi esas alınarak faiz yürütülmesine karar vermiştir.

“...uğranılan zararın gerçek miktarının Mahkeme tarafından yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda net bir şekilde ortaya çıkması durumunda, ortaya çıkan bu gerçek zararın tamamının tazmini amacıyla verilen miktar artırımına (ıslah) ilişkin dilekçenin yeni bir dava niteliğinde olmayıp, mevcut davada talep edilen tazminat miktarının ıslah suretiyle artırımına olanak sağlayan yasal bir hakkın kullanımına ilişkin olduğu da göz önünde bulundurulduğunda, artırılan tazminat miktarı yönünden davanın kabul edilmesi halinde, yasal faizin başlangıcının bu miktar yönünden de, idarenin uyuşmazlığın esasında ihtilafa, bir başka anlatımla temerrüde düştüğü tarih olduğu sonucuna varılmaktadır. ... ödenmesi istemiyle açılan davada, meydana gelen zararlarının tespiti amacıyla İdare Mahkemesince yaptırılan bilirkişi incelemesi neticesinde tespit edilen ve davacılar tarafından ıslah edilen bu yeni zarar miktarının, davacıların, olay tarihi veya idareye başvurma tarihi veya dava tarihi itibarıyla elde etmek istedikleri gerçek zararları olduğu açıktır. Bu durum yukarıda aktarılan hususlarla birlikte değerlendirildiğinde, esasen davacıların ilk dava açarken yüksek oranlı yargılama harçları vb. nedenlerden dolayı tazmini isteminde bulundukları bedel dava dilekçesinde düşük belirtilmiş ise de, davacıların tazminine karar verilmesi konusunda gerçek iradelerini yansıtan miktarın, ıslah ile arttırılan gerçek zararları olduğunun, bu gerçek zararın, Mahkemece yaptırılan bilirkişi incelemesi veya ıslah dilekçesinin verildiği tarihte değil, esasen olay tarihinde ya da idarelere başvuru tarihinde ortaya çıktığı, ancak, davacılar tarafından miktarı tam olarak bilinemediğinden ve tespit edilemediğinden dava açılırken talep edilemeyen bir zarar olduğunun kabulü, bu kabul doğrultusunda da ıslahla

⁴⁸ Miktar artırımı yapılan kısım için faizin, dava tarihinin veya idareye başvuru tarihinin esas alınması gerektiği hakkında Mehmet Karakuş “İdari Yargıda Islah”(2014) 5(17) Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 383, 412.

⁴⁹ Danıştay 10 Daire, E 2016/12896 K 2021/4825, 14/10/2021 (UYAP)

arttırılan dava değerinin tamamına davalı idarelerden Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Van Büyükşehir Belediye Başkanlığı yönünden temerrüde düştükleri idareye başvurma tarihinden itibaren, İdare Mahkemesi kararıyla hasım mevkiine alınan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı yönünden ise dava tarihinden itibaren yasal faiz yürütülmesinin hukuka ve hakkaniyete uygun olduğunun kabulü gerekmektedir.”⁵⁰

Kararlara göre eğer miktar artırımına konu edilen kısma dava açıldıktan veya başvuru tarihinden itibaren faiz işletilecekse durum belirsiz alacak davasına yakın olmakta iken; eğer ki faiz miktar artırım dilekçesinin idareye tebliğ edildiği tarihten itibaren işletilecekse kısmi dava uygulamasına yakındır.

Zamanaşımı açısından ise; idari yargılama hukukunda miktar artırımının mümkün olduğu tam yargı davalarının nasıl açılabilmesine bakmak gerekir. Söz konusu durum bir idari eylemden kaynaklanmışsa İYUK madde 13, işlem den kaynaklanmışsa İYUK madde 12 işletilecektir. 13. maddede dava açmak için belli sürede yapılması gereken zorunlu bir başvuru yolu ve başvuru sonrası verilen cevaba karşı 60 günlük dava açma süresi öngörülmüştür. 12. madde de ise işlem den itibaren veya işleme karşı açılan davanın sonuçlanmasından itibaren 60 günlük dava açma süresi belirlenmiştir. Her iki halde de açılacak davalarda gözetilmesi gereken dava açma sürelerinin hak düşürücü süre olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır⁵¹. Bu nedenle de hak düşürücü olan bu süreler mahkeme tarafından re’sen dikkate alınır ve davanın her aşamasında taraflarca da ileri sürülebilir. Mahkeme davanın öngörülen sürelerde açılmadığını tespit etmesi halinde süre aşımından dolayı davanın esasına girmeden usulden ret kararı verir.

⁵⁰ Danıştay İDDK, E 2019/53 K 2020/853, 09/06/2020 (UYAP); Aynı Yönde Danıştay 8 Daire, E 2019/8888 K 2021/3929, 16/09/2021 (UYAP); Aynı Yönde Ankara BİM 12 İdari Dava Dairesi, E 2021/627 K 2021/1231, 28/10/2021 (UYAP) “...uğranılan zararın gerçek miktarının Mahkeme tarafından yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda net bir şekilde ortaya çıkması durumunda, ortaya çıkan bu gerçek zararın tamamının tazmini amacıyla verilen miktar artırımına (ıslah) ilişkin dilekçenin yeni bir dava niteliğinde olmayıp, mevcut davada talep edilen tazminat miktarının ıslah suretiyle artırımına olanak sağlayan yasal bir hakkın kullanımına ilişkin olduğu da göz önünde bulundurulduğunda, artırılan tazminat miktarı yönünden davanın kabul edilmesi halinde, yasal faizin başlangıcının bu miktar yönünden de, idarenin uyumsuzluğun esasında ihtilafa, bir başka anlatımla temerrüde düştüğü tarih olduğu sonucuna varılmaktadır.”

⁵¹ Siddık Sami Onar, İdare Hukukunun Umumi Esasları C.III (İsmail Akgün Matbaası 1966) 1961; Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer ve Cemil Kaya, Türk İdari Yargılama Hukuku (2. Bası, Savaş 2019) 321; Celal Karavelioğlu, İdari Yargılama Usulü Kanunu (Adalet 2016) 404; İdari yargıda var olan dava açma sürelerinin tamamının hak düşürücü süre niteliği taşımayabileceği hakkında F.Ebru Gündüz, “Mücbir Sebebin İdari Dava Açma Süresine Etkisi” (2019) 23(2) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 237, 242.

Nitekim, İYUK'a miktar artırım düzenlemesi gelmeden bakiye kısımlar için sonradan açılan davalarda mahkemeler resen incelemede bulunarak süre aşımından kaynaklı davanın reddi kararları verdiğinden bahsetmiştik.

“İdari yargılamada dava açma ve kanun yollarına başvurma süreleri kendine özgü hak düşürücü süreler olup, kamu düzenini ilgilendirdiğinden taraflarca ileri sürülmesine bile davanın her aşamasında ilgili yargı merci tarafından re'sen dikkate alınması gereken bir husus olduğu gibi bu sürelerin durması veya kesilmesini gerektiren durumlar ancak yasal bir düzenlemeyle yapılabilir.”⁵²

Bu nedenle idari yargılama hukukunda ilgili tam yargı davası açma sürelerinin hak düşürücü nitelikte olmasından dolayı, talep edilen kısım ile sonradan eklenen kısmın sürelerinin birbirinden farklı olması söz konusu değildir. Bir diğer ifadeyle, talep konusunun bir kısmın süresinin durması ya da kesilmesi bir kısmının da süresinin işlemeye devam etmesi mümkün değildir. Bu temel ayırmadan dolayı da sürelerin durması veya devam etmesi açısından kısmi veya belirsiz alacak davasına benzetmek olanaklı değildir. Ancak İYUK madde 16/4'te “süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin” ifadesiyle idari yargıda miktar artırımı yapılan kısım açısından, ilk dava konusu edilen talep konusunun süresinde olması yeterli olduğundan, 6459 sayılı Kanun ile getirilen düzenleme bu yönüyle belirsiz alacak davası ile uyushmaktadır

Konu ile ilgili olarak yargı kararlarında ise bazı Bölge İdare Mahkemelerince dava dilekçesinde, sonrasında miktar artırımına konu edilebilecek kısmın olacağına ilişkin ifadeler yer alarak açılan davaları “tazminat tutarı belli olmayan tam yargı” veya “tutarı belirsiz bir tam yargı davası” ifadeleri ile yorumladıkları görülmüştür.

“...gerek 2577 sayılı Yasanın, gerekse 2576 sayılı Yasanın anılan kuralları birlikte değerlendirildiğinde; bugün idare hukukuna özgü tam yargı davalarının kabul koşulları bakımından “tutarı yargılama süreci içinde ortaya çıkacak ve ilgisince bunun üzerine artırım talebi ile birlikte ortaya konulacak” **“tazminat tutarı belli olmayan tam yargı”** davası açılabilir; bu gibi uyushmazlıkların tutarının tek hakim tarafından çözümlenecek uyushmazlıklara ilişkin sınırın üzerinde olduğunun dosya kapsamından veya uyushmazlığın niteliğinden anlaşılması halinde, tutarı belli olmayan dava olarak kabulü ile “tek hakim” görevinde uyushmazlıklar olarak kabul edilmesine olanak bulunmadığı ve uyushmazlığın heyet tarafından çözümlenmesi gerektiği kabul edilmelidir.”⁵³

“...Kuşadası Devlet Hastanesi acil servisinde 06/02/2016 tarihinde yapılan tıbbi ameliyelerde kusurlu davranılmak suretiyle maddi ve manevi zarara sebebiyet verildiği ileri sürülerek 30.000,00-TL'si mahrum kalınan kazanca ve 2.500,00-TL'si tedavi için ulaşım, ilaç ve sair masraflara ilişkin olmak üzere toplam 32.500,00-TL maddi tazminatın ve 20.000,00-TL manevi tazminatın

⁵² Danıştay 3 Daire, E 2015/111248, K 2015/8282, 18.11.2015 (UYAP)

⁵³ Gaziantep BİM 3 İdari Dava Dairesi, E 2018/6946 K 2019/49, 14/01/2019 (UYAP)

dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesi iptali istemiyle açtığı davanın; **tutarı belirsiz bir tam yargı davası niteliği gösterdiği, bu nedenle “tek hakim” tarafından çözümlenemeyeceğinin kabulü gerekmektedir.**”⁵⁴

VI. GENEL DEĞERLENDİRME

Hukuk yargılamasında kısmi dava olarak düzenlenen müessese ile aslında alacağın ya da hakkın bir kısmının dava konusu edilerek gelecek sonuca göre kalan kısmın dava konu edilmesi sağlanılmaktadır. Bu yol doktrinde pilot dava olarak da ifade edilmiştir. Ancak 1086 sayılı HUMK’un 87/Son maddesindeki “...dava değerinin ıslah yoluyla dahi artırılmayacağına ilişkin...” hükmün iptal edilmesiyle ve HMK’da da buna engel bir hükmün olmamasıyla açılan bu davalarda ıslah yolu ile miktarın artırılabilmesinin önünün açılması sonucunda kısmi dava olarak açılan davaların tam eda davasına evrilmesinin de önü açılmıştır.

İdari yargılama hukukunda 6459 sayılı Kanun ile İYUK madde 16/4 e getirilen miktar artırım düzenleme yalnızca açılmış olan tam yargı davalarında bakiye kısmın davaya eklenmesine imkan tanımaktadır. Bir diğer ifadeyle süresinden sonra bakiye kısımlar için ikinci bir davanın açılmasına imkan veren bir düzenleme değildir. Bu nedenle 6459 sayılı Kanun öncesinde ve sonrasında fazlaya ilişkin haklar saklı tutulmak suretiyle bakiye kısım için ikinci bir davanın süresinden sonra açılması mümkün olmadığından kısmi davanın pilot dava şeklinde açılıp sonrasında verilen hükme göre ikinci davanın İYUK’ta öngörülen dava açma sürelerinden sonra ikame edilmesi idari yargıda halen mümkün değildir.

Nitekim, idari yargıda ilk davada alınacak sonuca göre ikinci davaların süre aşımı nedeniyle açılması mümkün olmaması nedeniyle davacılar idari yargıda açtıkları davalarda dava dilekçesi ile talep etmiş oldukları tazminat miktarını yalnızca görülmekte olan davada arttırmak zorunda olduklarından ilk başta dava konusu ettikleri kısmi talep sonuçları, belirsiz alacak davasında olduğu gibi geçicidir. Bir diğer ifadeyle kısmi davadan farklı olarak, ilk başta davaya konu ettikleri talep sonuçlarının hüküm altına alınmasını (aleyhlerine bir durum ortaya çıkması ihtimali hariç) istemezler. Çünkü davacılar en baştan beri, uygun koşulların oluşması ile bir kısmını talep ettikleri miktarı artırmayı düşünmektedirler.

Alacağın belirli ya da belirsiz olması açısından değerlendirdiğimizde ise, hukuk yargılamasında kısmi davanın miktarı belirsiz ya da belirli davalar açısından da açılabilceğini, 6459 sayılı Kanun ile getirilen miktar artırım düzenlemesinin de miktarın belirli olup olmaması açısından bir ayrım yapmadığını ortaya koyduk.

⁵⁴ İzmir BİM 6 İdari Dava Dairesi, E 2021/1397 K 2021/1517, 10/09/2021 (UYAP)

Konuyu 6459 sayılı Kanunun sonuçları açısından değerlendirdiğimizde ise karşımıza faiz, zamanaşımı açısından ayrımlar çıktığını faiz açısından son içtihatlar yönüyle düzenlemenin aslında kısmi davadan çok belirsiz alacak davası ile uyuştüğunu, zamanaşımı yönünden ise idari yargıdaki sürelerin niteliği açısından ayrıksı durumu belirterek düzenlemenin belirsiz alacak davası ile uyumlu olduğunu aktardık.

Her ne kadar aktarılan bilgiler doğrultusunda düzenlemenin kısmi dava ile uyuşan noktaları az da olsa, tamamen uyuşmadığını da söylememek yanlış olur. Çünkü alacağın miktarı ister belli olsun ister olmasın yüksek harç ve vekalet ücreti ödemek istenilmemesi sebepleriyle dava dilekçesinde öncelikle iddia edilen miktarın bir kısmının davaya konu edilmesi ve sonrasında ortaya çıkan bilirkişi ya da idarenin sunduğu delillerle veya davanın gidişatı sonrası tamamen davacının inisiyatifıyla miktarın artırılma imkanı, düzenlemeyi bu yönüyle kısmi davaya benzetmektedir.

SONUÇ

İdari yargılama hukukumuzda var olan ve hukuk yargılamasında eda davasına benzetilen tam yargı davaları HMK'ya nazaran İYUK'ta daha sade bir şekilde düzenlenmiştir. Kısmi veya belirsiz alacak gibi türleri içinde barındıran eda davası karşısında tam yargı davalarında İYUK'un ilk halinde talep konusu alacağın bir kısmının davaya konu edilmesi sonrasında kalan kısmının da bir şekilde mahkemeden talep edilmesi hali mümkün değildi.

İdari yargılama hukukumuza 6459 sayılı Kanun ile getirilen düzenleme sonrasında yürürlüğe giren tam yargı davalarında miktar artırımı uygulaması davacıların zarara uğradıklarını düşündükleri miktarların bir kısmını dava konusu etmesinin yolunu açmıştır. Böylece davacılar görülmekte olan davanın seyrine göre ilk başta dava konusu ettikleri kısımları bir defaya mahsus olmak üzere arttırabileceklerdir. Bu haliyle getirilen düzenleme, hukuk yargılamasındaki kısmi davayı bizlere hatırlatmış olsa da halen İYUK'ta yer alan dava açma süreleri nedeniyle miktar artırımı yoluna başvurulmaması halinde bakiye kısmın yeni bir davaya konu edilemeyecek olması pilot dava şeklinde kısmi dava açılarak ikinci açacakları davada kesin hüküm teşkil edecek hüküm kurdurulmasını amaçlayan uygulamanın idari yargılama hukukunda var olmadığını göstermektedir.

Ancak, yüksek miktarda harç ve vekalet ücreti ödemek istemediğinden dolayı talep konusu alacağın bir kısmının davaya konu edilmesi ve davanın aleyhine sonuçlanabileceğini ya da daha fazla bir miktara hükmedilemeyeceğini anlayan davacıların bakiye kısmı ikinci bir davaya konu etmek istemeyecek olmaları da kısmi davanın amaçları yönünden idari yargıda bir görünümüdür.

Öte yandan, hukuk yargılamasında kısmi dava şeklinde açılan davalarda ıslah imkanı ile bakiye kısmın davaya konu edilmesi hali, 6459 sayılı Kanun ile İYUK'a getirilen miktar artırımı düzenlemesi ile benzeşmektedir.

KAYNAKÇA

Akil C, Kısmî Dava (Yetkin 2013).

Alangoya Y, Yıldırım K ve Deren Yıldırım N, Medeni Usul Hukuku Esasları (7. Bası, Beta 2009).

Akyılmaz B, Sezginer M ve Kaya C, Türk İdari Yargılama Hukuku (2. Bası, Savaş 2019).

Arslan R, Yılmaz E ve Taşpınar Ayvaz S, Medeni Usul Hukuku (2. Bası, Yetkin 2016).

Çelik A, “Tazminat ve Alacak Davalarında Dava Değerinin Arttırılması”(2002) 82(3) İstanbul Barosu Dergisi 1243 –1284.

Çil Ş, “İslah Yoluyla Dava Konusunun Arttırılması” (2012) 93(10) Adalet Dergisi 57 –68.

Görgün Ş, Börü L, Toraman B ve Kodakoğlu M, Medeni Usul Hukuku (6.Bası, Yetkin 2017).

Gözübüyük Ş, Yönetmelik Yargı (35. Bası, Turhan 2016).

Gündüz F, “Mücbir Sebebin İdari Dava Açma Süresine Etkisi” (2019) 23(2) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 237-266.

Hanağası E, Davada Menfaat (Yetkin 2009).

İyimaya A, “Kısmi Tazminat Davasına İlişkin Bazı Sorunlar” (1985) 11(3) Yargıtay Dergisi 193-204.

Ersöz A “İdari Yargıda İslah ve Uygulaması”(2014) 41(24) Konya Barosu Dergisi 90-93.

Fidan N, “Belirsiz Alacak Davasındaki Belirsizlikler” (2011) 6(24) Sicil İş Hukuku Dergisi 177 -187.

Karakuş M, “İdari Yargıda İslah”(2014) 5(17) Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 383-417.

Karavelioğlu C, İdari Yargılama Usulü Kanunu (Adalet 2016).

Kar B, “İslah Kısmi ve Ek Dava Kavramları İle Dava Konusunun İslah Yoluyla Arttırılmasının Getirdiği Sorunlar” (2002) 28(3) Yargıtay Dergisi 416 –450.

Karslı A, Medeni Muhakeme Hukuku (4. Bası, Alternatif 2014).

Kılıçoğlu A, Borçlar Hukuk Genel Hükümler (20. Bası, Turhan 2016).

Kuru B, Arslan R ve Yılmaz E, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı (Yetkin Yayınevi 2014).

Kuru B, “Medeni Yargıda Kısmi Alacak Davası Öldü, Yaşasın Belirsiz Alacak Davası ve İdari Yargıda Yaşasın Genişletilmiş Kısmi Alacak Davası”(2015) Prof. Dr. Ramazan ARSLAN’a Armağan 1063-1072.

Kuru B, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku (Legal 2016).

Kuru B, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı (Yetkin 2015).

Nomer H, “Manevi Tazminat Alacağında Kısmi Dava Mümkün müdür?”(2000) 58(1-2) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 221 –229.

Oğuzman K ve Öz T, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1 (16.Bası, Vedat 2018).

Onar S, İdare Hukukunun Umumi Esasları C.III (İsmail Akgün Matbaası 1966).

Özkaya Ferendeci H, Kesin Hükmün Objektif Sınırları (On İki Levha 2009).

Pekcanitez H, Atalay O ve Özekes M, Medeni Usul Hukuku (12. Bası, Yetkin 2011).

Postacıoğlu İ ve Sümer Altay, Medeni Usul Hukuku Dersleri (7. Bası, Vedat 2015).

Pekcanitez H, Belirsiz Alacak Davası (1. Bası, Yetkin 2011).

Sezer Y ve Bulut U, “İdari Yargıda Belirsiz Tam Yargı Davası İhtimali”(2016) (116) TBB Dergisi 213-246.

Simil C, Belirsiz Alacak Davası (Oniki Levha 2013).

Tanrıver S, Medeni Usul Hukuku C.I (Yetkin 2016).

Tanrıver S, “Kısmi Dava Üzerine Bazı Düşünceler”(2008) Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan 851-866.

Tutumlu M, “Tüketici Uyuşmazlıklarında Kısmi Dava ve Belirsiz Alacak Davası Uygulaması”(2014) 9(100) Terazi Hukuk Dergisi 742–751.

Ulukapı Ö, Medeni Usul Hukuku(Mimoza 2015).

Umar B, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi (2.Bası, Yetkin 2014).

Üstündağ S, “Bir dava Ne zaman kısmi davadır?”(2010) Makaleler, İçtihat Tahlilleri ve Çeviriler 373-392.

Yılmaz R, “İslah ile Dava Değeri (Müddeabih) Artırıldığı Anda Zamanaşımı Def’inde Bulunulacak Davalarda, Zamanaşımı Def’inden Kurtulmanın Mümkün Olup Olmadığı” (2013) 87(5) İstanbul Barosu Dergisi 248 – 263.

Yılmaz E, “İslah Yoluyla Dava konusunun Arttırılması”(2001) Özel Hukuk ve

Anayasa Mahkemesi Kararları Sempozyumu 97–111.

Yılmaz E, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi (2. Bası, Yetkin 2013).

KISALTMALAR

AİHM : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AYİMK: Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu

AYM : Anayasa Mahkemesi

BİM : Bölge İdare Mahkemesi

C. : Cilt

E : Esas

HMK : 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu

HUMK : 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu

HGK : Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

İYUK : 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu

İDDK : İdari Dava Daireleri Kurulu

K : Karar

RG : Resmi Gazete

S. : Sayı

TBB : Türkiye Barolar Birliği

UYAP : Ulusal Yargı Ağı Projesi

